

גמ' ב"ק (ח: [ב] - בעל דין ובעל דבר וטענין

רב דניאל שטיין

א. גמ' סנהדרין (כז:) - מנהגי מילי, דתנו רבנן לא יומתו אבות על בנים, מה תלמוד לומר, אם ללמד שלא ימותו אבות בעון בנים ובנים בעון אבות הרי כבר נאמר איש בחטאו יומתו. אלא, לא יומתו אבות על בנים בעדות בנים, ובנים לא יומתו על אבות בעדות אבות.

ב. רמב"ם (פי"ח סנהדרין ה"ו) - גזירת הכתוב היא שאין ממתין בית דין ולא מלקין את האדם בהודאת פיו אלא על פי שנים עדים. [לדב"ז/שז] - ואפשר לתת קצת טעם לפי שאין נפשו של אדם קניינו אלא קנין הקדוש ברוך הוא שנאמר הנפשות לי הנה (יחזקאל י"ח) הילכך לא תועיל הודאתו בדבר שאינו שלו ומלקות פלגו דמיתה הוא אבל ממונו הוא שלו ומש"ה אמרינן הודאת בעל דין כמאה עדים דמי וכי היכי דאין אדם רשאי להרוג את עצמו כן אין אדם רשאי להודות על עצמו שעשה עבירה שחייב עליה מיתה לפי שאין נפשו קניינו].

ג. גמ' קידושין (סה:) - אמר ליה רב אשי לרב כהנא, מאי דעתך דילפת דבר דבר מממון, אי מה להלן הודאת בעל דין כמאה עדים דמי, אף כאן הודאת בעל דין כמאה עדים דמי, א"ל התם לא קא חייב לאחריני, הכא קא חייב לאחריני.

ד. גמ' ב"מ (יב-יג.) - מצא שטרי חוב, אם יש בהן אחריות נכסים לא יחזיר, שבית דין נפרעין מהן. אין בהן אחריות נכסים יחזיר, שאין בית דין נפרעין מהן, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים בין כך ובין כך לא יחזיר, מפני שבית דין נפרעין מהן וכו'. במאי עסקינן, אילימא כשחייב מודה כי יש בהן אחריות נכסים אמאי לא יחזיר, הא מודה, ואי כשאין חייב מודה, כי אין בהן אחריות נכסים אמאי יחזיר, נהי דלא גבי ממשעבדי מבני חרי מגבא גבי, לעולם כשחייב מודה, והכא היינו טעמא דחיישינן שמא כתב ללות בניסן, ולא לזה עד תשרי, ואתי למטרף לקוחות שלא כדון, אי הכי, כל שטרי דאתו לקמן נחושו להו הכי, כל שטרי לא ריעי, הני ריעי וכו'. אמר לך אביי מתניתין היינו טעמא דחייש לפרעון ולקנוניא.

ו. תוס' כתובות (צב:) ד"ה דינא - ועוד דמסיק איכא דאמרי אפי' שלא באחריות נמי כו' הא אפי' איהו גופיה אמרינן בב"ב (דף מג. ושם) המוכר שדה שלא באחריות מעיד לו עליה אי אית ליה ארעא אחריתי דליכא למימר להעמידה לפני בעל חוב עביד ולא הוי פסול משום תרעומת כ"ש קרובים שלא יהיו פסולים משום תרעומת וכו'. ורבי היה מדקדק דאי ב"ה אינו יכול למצוא עדים לקיים שטרו ואמר' דראובן יכול לטעון מזויף הוא לפי שהוא יודע בבירור אם הוא מזויף אבל שמעון מספק אינו יכול לטעון מזויף הוא אז נ"מ טובא וכן היורשים מספק אינן יכולין לטעון מזויף הוא על שטר שהוציאו על אביהן אף על פי שאין ב"ה יכול לקיימו ואל תתמה א"כ לא שבקת חיי לכל בריה שהרי מן התורה אין צריך שום שטר קיום דעדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד ואפי' גולן מוחזק שהוציא שטר אין נ"ל שצריך קיום דלא אמרינן החתים עדים שאינן מעצמו דאע"פ שהוא חשוד על הממון מירתת לכתוב שטר מזויף פן יכירו ב"ד זיופו הלכך כי תקינו רבנן קיום כנגד טענת שטר מזויף ה"מ כי אמר ליה דקים ליה בגויה אבל יתמי ולקוחות כנגד טענת של זיוף לא הצריכו חכמים עדי קיום הואיל ולא קים ליה בגויה אם הוא מזויף אם לאו.

ז. ס' ברכת שמואל (ב"מ סי' י"ג) - דין קיום שטרות דמן התורה נעשה כמו שנחקרה עדותן בב"ד ויש לו דין עדים וא"א ליפסול שני עדים כשרים כי אם עפ"י עדת המעידים בפסולן, ומדרבנן דאין לנו דין עדות נחקרת כלל, ואדרבא צריך עדים להכשירו, וצריך באור מהו דין הקיום שהצריכו חכמים האם נאמר דלענין שנעשה עתה מזויף לדין טענה להחזיק ממון בידו, כמו פרעון וטענת לא היו דברי מעולם במלוא על פה שהוא טענה רק לפטור את עצמו, ה"נ בשטר שאינו מקיים לפי תקנת חכמים, אבל בלאו דין טענה גם לאחר תקנת חכמים לא טענינן מזויף או לא, דלאחר תקנת חכמים אין לו דין שטר כלל וטענינן מזויף ואפילו בלא דין טענה.

ח. נתיבות המשפט (סי' ע"ה ס"ק ה') - ולזה נראה, דאיני יודע אם פרעתיך במקום דלא הו"ל למידע פטור, אם לא שחסרון הידיעה נולד מחמת הפשיעה של הבע"ד, כמו גבי חנוני ופועלים.

ט. גמ' ב"ב (ע.) - בעא מיניה רב עמרם מרב חסדא המפקיד אצל חברו בשטר, ואמר לו החזרתים לך, מהו, מי אמרינן מיגו דאי בעי אמר נאנסו מהימן, השתא נמי מהימן, או דלמא אמר ליה, שטרך בידי מאי בעי, א"ל מהימן. [תוס' (ע): ד"ה מ"ד - דניטעון ליתמי נאנסו וי"ל דמלתא דלא שכיח היא לא טענינן ליתמי דנאנסו קלא אית ליה ואף על גב דאבוהון הוי מהימן לומר שנאנסו מיהו לא טענינן להו וכו' וטענינן להו החזרתיו לך אף על גב דלא טענינן להו נאנסו כיון דאבוהון היה מהימן בטענה זו מיגו דאי בעי אמר נאנסו]. [רמב"ן מלחמות ה' (לו). בדפי הרי"ף] - שמכאן יש ראייה שטוענים להם טענת נאנסו שאלמלא אין דינינו לטעון נאנסו אף טענת חזרה לא נטעון להם שהרי אין נאמנות טענה זו אלא מחמת טענת נאנסו וכיון שאין אנו יכולים לומר שנאנסו היאך נאמר החזרים לך ואף על פי שאביהם היה נאמן בטענה זו מפני שהיה לו לומר נאנסו אבל אנו מכיון שאין אנו יכולין לומר נאנסו אין אנו נאמנין לטעון החזרים לך דמאחר שהיסוד הרוס איך יתקיים הבנין].

